

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

30
EURASIAN NATIONAL
UNIVERSITY

БГПУ
им. М. Акмуллы

РУДН

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ
ТӘСІЛДЕМЕ: ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ФОРУМ

«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
КАДРОВ: НАУКА И ПРАКТИКА»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND
PRACTICE»

МАТЕРИАЛДАРЫ

Астана

26 ақпан 2026 жыл

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КеАҚ**

**«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТӘСІЛДЕМЕ:
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ФОРУМ
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ
26 ақпан, 2026 жыл**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ МЕЖДУНАРОДНОГО
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОГО ФОРУМА
«СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ:
НАУКА И ПРАКТИКА»
26 февраля, 2026 года**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL FORUM
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL FORUM
«MODERN APPROACHES TO TEACHER TRAINING: SCIENCE AND PRACTICE»
february 26, 2026**

Астана, 26 ақпан 2026 ж.

УДК 37.0
ББК 74.00
П23

Жалпы редакциясын басқарған: Сомжүрек Б.Ж.

Редакция алқасы: Асылбекова М.П., Атемова К.Т., Байсарина С.С., Сламбекова Т.С.,
Махадиева А.К.

П23 Педагогикалық кадрларды даярлаудағы заманауи тәсілдеме: ғылым және практика: халықаралық ғылыми-тәжірибелік форум материалдары. 26 ақпан 2026 ж./ – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2026. – 1668 бет.

ISBN 978-601-385-193-8

Халықаралық ғылыми-практикалық форум материалдарының жинағында педагог кадрларды даярлаудың заманауи ғылыми-әдіснамалық негіздерін талдау, педагогикалық білім беру саласындағы инновациялық тәсілдер мен тиімді практикаларды айқындау, халықаралық ғылыми тәжірибе алмасуды дамытуға арналған өзекті ғылыми-тәжірибелік зерттеулердің нәтижелері енгізілген. Материалдарда педагогикалық білім мен ғылымның жаһандық трендтері, педагогикалық білім берудегі жасанды интеллект және цифрлық технологиялар, педагог кадрларды инклюзивті білім беруге дайындаудың халықаралық тәжірибесі және инновациялық әдістері туралы мәселелері қарастырылған. Жинақ білім саласындағы мамандарға, ғалымдарға, оқытушылар мен білім алушыларға арналған.

В сборник материалов международного научно-практического форума включены результаты актуальных научно-практических исследований, направленных на анализ современных научно-методологических основ подготовки педагогических кадров, выявление инновационных подходов и эффективных практик в сфере педагогического образования, а также развитие международного научного обмена опытом. В материалах рассматриваются вопросы глобальных тенденций в педагогическом образовании и науке, использования искусственного интеллекта и цифровых технологий в педагогическом образовании, международного опыта и инновационных методов подготовки педагогических кадров к инклюзивному образованию. Сборник предназначен для специалистов в области образования, ученых, преподавателей и обучающихся.

The proceedings of the International Scientific and Practical Forum include the results of relevant scientific and practical research aimed at analyzing the modern scientific and methodological foundations of teacher training, identifying innovative approaches and effective practices in the field of teacher education, as well as promoting international scientific exchange of experience. The materials address issues related to global trends in pedagogical education and science, the use of artificial intelligence and digital technologies in teacher education, as well as international experience and innovative methods of preparing teaching staff for inclusive education. The collection is intended for education professionals, researchers, teachers, and students.

УДК 37.0
ББК 74.00

ISBN 978-601-385-193-8

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2026

Бұл жинаққа енгізілген материалдарға авторлар жауапты.
Authors are responsible for the content of their materials.

269	Нагайцев Т.О. Психолого-педагогические стратегии подготовки педагогических кадров к предупреждению суицидального поведения несовершеннолетних: междисциплинарная модель школьной превенции	1128
270	Оразбаева Д.С. Ағылшын тілі сабағында инклюзивті білім берудің ерекшеліктері	1133
271	Сыдыкова Г.Д., Токсанбаева Г.Б. Танымдық ойындардың аутизм спектрі бұзылысы бар балалардың сөйлеу тілін дамытудағы рөлі	1136
272	Тайғарина А.Э. Психикалық дамуында тежелуі бар бастауыш сынып оқушыларын білім беру ортасына бейімдеудегі әлеуметтік педагогтың рөлі	1139
273	Турсунбаева А.У. Инклюзивті білім беру жағдайында педагог кадрларды кәсіби даярлаудың инновациялық тәсілдері: халықаралық көзқарас	1142
274	Сейткамалова А.К. Тәрбиеленушілер арасындағы агрессияның алдын-алу тәсілдері	1146
275	Толеуханова А.Д. Инклюзивті мәдениет зерттеулеріндегі әдіснамалық тұғырлар	1149
276	Турекулова Н.А. Бастауыш білім беру арқылы нашар еститін оқушылардың экологиялық сауаттылығын арттыру	1153
277	Болат Б.Қ. Жасөспірімдердің салауатты өмір салтын дене тәрбиесі арқылы қалыптастырудың маңызы	1155
278	Бейсенбаева Ж.Н. Жасөспірімдердің кәсіби өзін-өзі анықтауын психологиялық-педагогикалық қолдаудың ерекшеліктері	1159
279	Мендигереева Д.А. Студенттердің өмірлік құндылықтары мен денсаулыққа көзқарасының психологиялық аспектілері	1162
280	Шарапатова Р.Ж. Девиантты мінез-құлықты жасөспірімдер типологиясын талдау	1167
281	Жақыпбекова З.Ж. Мектеп жасындағы жасөспірімдердің өзін-өзі реттеу мәселелері	1171
<p>4-секция: Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме 4-секция: Ценностный подход к профессиональному развитию современного педагога 4-section: Value-based approach to the professional development of the modern teacher</p>		
282	Абдукаримов Н.А. Педагогические принципы совершенствования уроков физического воспитания для учащихся начальных классов	1176
283	Куттибекова Г.Т. Организация процесса начального образования на основе передовых современных педагогических технологий	1179
284	Абилова Г.О. Заманауи педагогтың кәсіби дамуында педагогикалық вебинарлардың рөлі	1182
285	Ибадуллаева С.Ж., Кожабергенова А.Т. Биология пәні негізінде жоғары сынып оқушыларына экологиялық білімді қалыптастырудың маңыздылығы	1187

286	Есенова Н.Е. Оқыту процесіндегі рефлексияның мұғалімнің кәсіби мәдениетін қалыптастырудағы маңызы	1191
287	Жакыпбекова А.Т., Зулпукарова Д.И., Сманова Н.Т. Ценности профессиональной деятельности будущих молодых учителей	1195
288	Игибаева А.К., Акилтаева Н.К Некоторые аспекты подготовки будущего педагога в условиях вызовов современного социума	1199
289	Асылбекова М.П., Таңатарқызы Г. Болашақ педагог-психологтердің метақұзіреттілігін дамытудың теориялық негіздері	1204
290	Койшыманова А.М., Атемова К.Т. Цифрлық трансформация жағдайында педагог-психологтарды оқушылардың мобильдік тәуелділігін алдын алуға даярлау	1208
291	Шакаримова К.К., Сламбекова Т.С., Хасан А Цифрландыру дәуіріндегі болашақ педагог-психологтың кәсіби имиджі: ғылыми-теориялық аспектілері	1212
292	Toleubekova R.K., Talpakova M.Z. Formation of corporate competencies of teachers based on a value approach to professional development	1219
293	Сламбекова Т.С., Байсарина Ж.С. Болашақ педагогтерді оқушылардың бос уақытын ұйымдастыруға дайындау	1224
296	Нұрқасымова С.Н., Толекенова Л.А., Нұрланқызы Г. Сараланған тапсырмалар арқылы білім алушылардың физикалық есептерді шешу біліктерін қалыптастыру	1229
297	Айкинбаева Г.Қ., Таукибаева Ш.Ж., Жылқыбаев К.Д., Шериязданов Б.Р. Жеке тұлғаның дамуына ұлттық құндылықтар мен дәстүрдің әсері	1235
298	Ботабаева А. Е., Қажатбек С. Оқушылардың әлеуметтік-құқықтық жауапкершілігін дамытудың маңыздылығы	1240
299	Истомина Н.С. Интеграция ценностей программы «Адал азамат» в профессиональную деятельность педагога	1243
300	Шангереева С.А., Албытова Н.П. Аксиологические основы профессионального развития будущих педагогов в высшем образовании	1247
301	Торebaева Г.Р., Бельгибаева Г.К., Yucel Gelislli Педагогикалық колледждің білім беру жүйесінде геймификация технологиясын қолдану арқылы студенттердің кәсіби құзыреттілігін дамыту	1254
302	Албытова Н.П. Білім беру ортасының белгісіздігі жағдайында оқытушының кәсіби бірегейлігін құндылық-мағыналық реттеу	1260
303	Шолпанқұлова Г.К., Ақын А.К. Болашақ педагог-психологтердің гендерлік мәдениетін дамытудың педагогикалық шарттары	1264
304	Ахунова У.О. Музыка как инструмент формирования эмоциональной и социальной компетентности учащихся	1269

305	Нұралы С., Фейзулдаева С.А. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің әдістемелік тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі	1272
306	Темірхан А.Е., Мухметова Р.Ж. Оқушылардың оқу мотивациясын арттырудағы smart мақсаттардың рөлі	1276
307	Кишибаева Д.Ж., Оңғарбаева Ж. Педагогтың білім беру мазмұнын жаңарту жағдайындағы кәсіби дамуы	1279
308	Polatova A.N., Mamurbekova Z.U. Future perspectives of scientific research in the field of higher education	1284
309	Абдалинова А.Б. Воспитание патриотизма учащихся через внеурочную деятельность: педагогико-психологические основы и практические подходы	1288
310	Темирханова К.Ш. Когнитивтік әдістер – болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің ғылыми-коммуникациялық дағдыларын дамытудың құралы	1292
311	Байменова Б.С., Медей М. Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу дағдысын дамыту	1294
312	Кадырова Ж.Д. Жоғары сынып оқушыларының тұлғалық дамуындағы құндылыққа негізделген кәсіби бағдардың рөлі	1298
313	Ибрайханова А.Е. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқушылардың оқырмандық сауаттылығын қалыптастыруда отбасымен жұмыс істеуге даярлаудың әдістемелік жүйесі	1303
314	Нұрланқызы Д. Жеткіншек жастағы оқушылардың қазіргі білім беру жүйесіндегі оқу мотивациясының ерекшеліктері	1306
315	Кәрімова А.Е. Ғылымаралық коммуникация жағдайындағы жоғары мектеп педагогикасы: қазіргі жай-күйі мен даму перспективалары	1311
316	Загородская В.С., Мичирова Р.Р. Ценностный подход в педагогическом сопровождении классных руководителей как условие профилактики конфликтов среди обучающихся	1319
317	Темиргалиева А.Б. Аксиологический вектор цифровизации начального образования: развитие профессиональной компетентности педагога-эксперта	1323
318	Байзакова З.Е. Мектеп жасына дейінгі балаларда еңбек әрекеті арқылы «Адал азамат» құндылықтарын қалыптастыру	1326
319	Серік М. Мектеп жасына дейінгі балалардағы буллингке әсер ететін әлеуметтік-мәдени факторлар	1330
320	Lyu Y. A value-based approach to the professional development of the modern physical education teacher	1334
321	Abiltayeva A. An axiological approach to the development of environmental competencies of students of pedagogical fields	1339
322	Төреханова Е.С. Мұғалімнің эмоционалдық интеллекті және көшбасшылық қабілеті	1342

323	Абдуллаева Г.С., Баймұрза А.А. Музыка сабақтарында жасанды интеллектті қолдана отырып, оқушылардың эстетикалық және эмоционалдық құндылықтарын арттыру	1346
324	Айдархан М.А., Халикова Н.С. Жыраулар поэзиясын оқытуда герменевтикалық талдауға үйретудің тиімді жолдары	1349
325	Айдарханова Н.Т. Үздіксіз білім беру жағдайындағы педагог тұлғасының кәсіби дамуының өзектілігі	1353
326	Мағзумова З.Н. Жаһандық педагогикалық трендтер контекстінде болашақ мектеп директорларының көшбасшылық дағдыларын дамыту	1357
327	Муханбеткалиева М.Т. Цифрлық білім беру ортасында жасөспірімдердің құндылық бағдарын дамыту: жасанды интеллект мүмкіндіктері	1363
328	Есимова А.Б. Балалар арасында буллингтің алдын алу жолдары	1368
329	Рүстембекова А.Ғ. Әдебиеттік оқу үдерісінде бастауыш сынып оқушыларының гуманистік қарым-қатынас мәдениетін дамыту	1372
330	Тажединова А.Д. Болашақ педагогтердің кәсіби лидерлік дағдыларын дамытудың педагогикалық алғышарттары	1377
331	Әскербек А.Қ., Мурзина С.А. Функционалдық сауаттылықты дамытудағы мұғалімнің кәсіби рөлі мен педагогикалық құзыреттілігі	1381
332	Бекзат А.Б., Ералин Қ.Е., Саймбетова Ж.Т. Кәсіби дизайнерлердің мәдени құзыреттілігін қалыптастырудағы этнодизайн қағидаттарының рөлі	1385
333	Шалабаева Ж.С., Ережепова Б.Т., Серикханқызы А., Сұлтанқызы Р.А., Қайратқызы Д. Бастауыш сынып оқушыларына математика сабағында топтық жұмыс арқылы ынтымақтастығын қалыптастыру ерекшеліктері	1389
334	Гафиятуллина Н.Б. Формирование готовности будущих учителей начальных классов к профилактической работе с младшими школьниками	1393
335	Куандыкова Э.К., Глеубергенова К.А. Карменова Н.Н., Зиявдинова А. К. Сравнительный анализ отечественного и российского опыта практической направленности школьной географии	1397
336	Данабекова Д.А., Ақитбаева Н.К. Психолого-педагогические подходы к интеграции обучения в системе школьного образования РК	1402
337	Дауенова М., Ақитбаева Н.К. Қазіргі жағдайда жасөспірім тұлғасының дамуына элеуметтік-мәдени ортаның әсері	1407
338	Сералы Ә.Е., Ильясова Г.У. Химия пәнін оқытуда білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыру	1411
339	Сағындықова А.Т., Есмаханова Г.А.	

	Мектеп жасына дейінгі балалардың эмоциялық тұрақтылығын қалыптастыруда ертегі терапиясының маңызы	1416
340	Уайсова К.Т. Болашақ бастауыш білім педагогтерін театрландыру әдістері негізінде оқушыларды оқытуға даярлаудың педагогикалық шарттары	1420
341	Медеубаева К.Т., Сейтенова С.С. Инновациялық білім беру жағдайында студенттердің күзiреттiлiгi мен оқу мотивациясын дамытуға геймификацияның ықпалы	1425
342	Мурсалиева А.К. Бастауыш мектеп оқушыларының оқу мотивациясын ынталандыру және басқару	1429
343	Алимулова А.С. Дене тәрбиесінде волейболдың маңызы	1434
344	Zhamalbek A. Ethical and legal boundaries of pedagogical discourse: mechanisms for preventing aggressive speech acts as the foundation of a teacher's professional culture	1438
345	Есеналиева Н. Химия сабақтарында цифрлық технологияларды қолданудың тиімділігі	1441
346	Жұмабек Ұ.Ә., Убайдулла Ж.С. Мұғалімнің кәсіби шеберлігін дамыту	1446
347	Таурбекова А.С. Болашақ мұғалімдерді бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын дамытуға бағытталған педагогикалық технологияларды тиімді қолдануға даярлау	1450
348	Атышева Б.Б., Zhalel A. Болашақ биология мұғалімдерінің кәсіби-шығармашылық құзыреттілігін экологиялық ойлаумен ұштастыра дамыту жолдары	1455
349	Ахмаджанова Д.С. Бала тәрбиесінде ұлттық құндылықтарды қолданудың маңызы	1459
350	Кожгельдиева С.С., Қожабаева А.А. Бастауыш сынып оқушыларының сыни ойлау ерекшеліктері	1465
351	Сейтова Ж.Ә. Болашақ әлеуметтік педагогтардың өзін-өзі реттеу негізінде әлеуметтік интеллектісін қалыптастыру	1472
352	Абдрасилова Г.Л., Атемова К.Т. Оқушылар прокрастинациясының алдын-алу: педагог-психолог даярлығындағы құндылықтық басымдық ретінде	1479
353	Асантаева Ұ.С. Балалардың музыкалық білімін бағалаудың тиімділігі	1484
354	Булатбаева А.Ә., Иманбекова Б.І., Болатов А.М Білім беру ұйымдарында суицидтің алдын алуды ұйымдастырудағы жүйелі тұғыр	1488
355	Әшірбай А.С. Заманауи педагогтің кәсіби дамуындағы құндылықтық тәсілдеме: жүсіп баласағұн идеялары негізінде	1493
356	Жаныбекова Л.Т., Жаныбекова Р.Т., Қайырбосынқызы Ә. Влияние изучения иностранного языка на формирование профессиональных компетенций будущего специалиста	1497
357	Боранбаева Г.Н.	

	Диалог поколений: трансформация ценностных ориентаций молодых учителей и опытных наставников	1501
358	Искакова Д.А. Жеткіншектер арасындағы буллингті алдын алудағы әлеуметтік педагогтың рөлі	1506
359	Касымбекова А. Ж., Ильясова Г.У. Химияны оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудың ғылыми-педагогикалық негіздері	1510
360	Дарбаева Г.Қ. Болашақ педагог-психологтардың кәсіби дамуындағы психологиялық саулықтың құндылықтық маңызы	1515
361	Утеубаева Н.А. Формирование языковой личности современного студента в многоязычной образовательной среде: ценностный и социолингвистический аспекты	1520
362	Узакбаева А.Т., Текеев И., Рахимжанова Л.Б. Методические принципы и педагогические условия адаптивного обучения на основе интерактивного веб-приложения	1524
363	Мускина А.Н. Жас педагогтің кәсіби дамуының құндылықтық бағдарлары	1529
364	Азимов К.Э. Педагогические возможности предмета «начальная допризывная подготовка» в формировании у учащихся чувства патриотизма в условиях образования, основанного на ценностях	1534
365	Мұратқызы А. Болашақ педагогтердің кәсіби дамуында құндылық бағдарларын қалыптастыру	1539
366	Байназарова А.Б. Бала тұлғасының әлеуметтік бейімделуі отбасы тәрбиесі жағдайында	1544
367	Абенев Н.Н., Махамбетова Ж.Т. Жасөспірімдердің эмоционалдық әл-ауқатын қалыптастырудағы сынып жетекшісінің рөлі	1549
368	Аметхан Ж. Зар заман поэзиясын оқытудың тиімді әдістері	1554
369	Сайманова П.С. Оқушылардың психологиялық резиленттілігін дамытуға болашақ педагог-психологтерді даярлаудың теориялық негіздері	1559
370	Кулымбаева А.К., Нуркасинова Л.М. Білім берудегі лидерліктің құндылығы және оның қалыптасу механизмдері	1564
371	Қонысбаев Қ.Б., Жандилдина Р.Е. Дене тәрбиесінде баланың жеке тұлға қабілетін дамытуда оқытудың жаңа технологияларын енгізудің тиімді жақтары	1568
372	Курбанов А.С., Ағабек Т.С. Қазақ тілі сабақтарында әдеби мәтін мен лингвистикалық талдауды кіріктіре оқытудың тиімділігі	1572
373	Курманова С.Б., Абдрахманова Р.Р., Литовченко А.Р. Культура клипового мышления: деградация или новая форма разума?	1575
374	Курманова С.Б., Нұрғожа А.Б., Еркінқызы М Критическое мышление как условие модернизации общественного сознания в Республике Казахстан	1580

375	Сулейменова А.М. Мектепке дейінгі ұйым әдіскерінің цифрлық трансформация жағдайындағы кәсіби рөлі	1584
376	Чакенова Б.А. Халықаралық тәжірибе контекстінде қазақ дәрігерлерінің ағартушылық бастамалары	1587
377	Кабылбекова Л.Б., Байдалиев Д.Д. Мектеп географиясында табиғи қауіптерді оқыту арқылы білім алушыларды адамгершілікке тәрбиелеу	1592
378	Адаменко А.В. Диагностика уровня сформированности экологической культуры студентов	1597
379	Джанабаяев К.Т., Жанабай А.А., Тұрысбек Ж.Ө. Әскери-патриоттық клуб жұмысын жоспарлау және ұйымдастыру ерекшеліктері	1600
380	Жолдасбаева Т.Ә. Қазіргі білім беру жағдайында ер балалардың азаматтық жауапкершілігін қалыптастырудың әлеуметтік-педагогикалық аспектілері	1604
381	Хачетлов К.А., Хачетлова С.М. Современные тренды в патриотическом воспитании через технологии ИИ	1607
382	Қабен Н.Ғ., Бәйдірова С.С., Ақылбекова Ә.А. Бастауыш сынып оқушыларына этномәдени негіздегі патриоттық тәрбие беру	1610
383	Джабиева М.Х., Ермаков Д.С., Амантай Ж.А. Персонализированное образование: проблемы и решения (На примере учебного модуля «педагог: профессия и личность»)	1613
384	Менлибекова Г.Ж., Ниязова Г.Б. Качество образования как целевые ориентиры образовательной программы	1616
385	Асылбекова М.П., Таукелова А.Е. Цифрлық орта жағдайында студенттердің мәдени құндылықтарын дамытудың маңыздылығы	1622
386	Жумабекова Ф.Н. Цифрлық дәуірдегі заманауи педагог мамандарды даярлаудағы құндылықтарға бағдарланған тәсілдеме	1626
387	Махадиева А.К. Формирование позитивного самоотношения будущих социальных педагогов средствами активных методов обучения	1630
388	Бурдесбекова У.И. Менталды денсаулықтың көп аспектілігі мен зерттелу жолдары	1633
389	Сарипбекова А.Т. Теоретические подходы к изучению партисипативной готовности будущих педагогов	1637
390	Жандосқызы А., Кошанова М.Т. Білім беру жүйесіндегі көшбасшылық пен толеранттылық: болашақ педагог-психологтердің кәсіби даярлығындағы интеграция	1640

**ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАУАПКЕРШІЛІГІН
ДАМУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ**

Ботабаева Адеми Еркебаевна

Педагогика ғылымдарының кандидаты, Л.Гумилев ат. ЕҰУ, Астана, Қазақстан

Қажатбек Сағыныш

Saginishhangl095@gmail.com

Магистрант, Л.Гумилев ат. ЕҰУ, Астана, Қазақстан

Аннотация: Мақалада оқушылардың әлеуметтік-құқықтық жауапкершілігін дамытудың маңыздылығы айтылып, сабақ өту барысында қолданылатын заманауи педагогикалық әдістердің рөлі қарастырылады. Кейс-стади, пікірталас, жобалау жұмыстары сияқты әдістер іс жүзінде құқықтық нормаларды түсінуге, сыни ойлауды және жауапты шешім қабылдау дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

Annotation: The article highlights the importance of developing social and legal responsibility of students and considers the role of modern pedagogical methods used in the course of classes. Methods such as Case Studies, discussions, design work in practice allow you to understand legal norms, develop critical thinking and responsible decision-making skills.

Түйінді сөздер: әлеуметтік-құқықтық жауапкершілік, заманауи педагогикалық әдістер, оқушылар, сыни ойлау.

Key words: social and legal responsibility, modern pedagogical methods, students, critical thinking.

Қазіргі қоғамда құқықтық тәртіп пен әлеуметтік-құқықтық жауапкершілік мәселесі күн өткен сайын өзекті болып келе жатыр. Бұл мәселенің өзекті болуына әрине қазіргі уақыттағы жасөспірімдер арасында құқық бұзушылық фактілері жиілеп, олардың қоғамда норма ретінде қалыптаса бастауы және заң талаптарын сақтауға қабілетті тұлға ретінде қалыптасуы өзекті мәселеге айналуына. Әрине, бұл мәселені тек қылмыстық статистика көрсеткіштерімен ғана шектеу жеткіліксіз, себебі құқықтық мәдениет пен әлеуметтік-құқықтық жауапкершілік жас ұрпақтың күнделікті өміріндегі мінез-құлқынан, олардың мектептегі тәртіп сақтау деңгейінен, сыныптастарымен және мұғалімдермен қарым-қатынасынан, сондай-ақ қоғамдық және құқықтық нормаларға деген саналы әрі жауапты көзқарасынан анық байқалады. Осы тұрғыдан алғанда, құқықтық тәрбиенің мектеп ұйымындағы маңызы ерекше, себебі, білім алушылар өмірдегі құқықтық білім мен әлеуметтік-құқықтық жауапкершіліктің негізгі ұғымдарын, заң талаптарын орындаудың маңызын және қоғамдық өмірдегі құқықтық нормаларға құрметпен қарау қажеттігін ең алғаш рет жүйелі түрде мектеп ортасында меңгереді. Білім беру жүйесі жастардың құқықтық санасын қалыптастыру мен дамытуда шешуші рөл атқарады, себебі, құқықтық мәдениет қоғамның тұрақты және үйлесімді дамуының негізгі көрсеткіштерінің бірі болып есептеледі, ал заң талаптарын сақтау мен құқықтық нормаларға құрмет көрсету институты қоғамдық тәртіпті нығайту мен тұрақты әлеуметтік құрылымды қамтамасыз ететін маңызды фактор ретінде ғылыми зерттеулерде дәлелденген. Мәселен, А. Рузиевтің пікірінше жасөспірімдік кезең – өзіндік жеке басын іздеумен және әлеуметтік нормаларға деген сезімталдықтың артуымен сипатталатын қалыптасу кезеңі болғандықтан, білім беру жүйесінің рөлі маңызды бола түсетіндігін атап көрсеткен. Сондай-ақ, еңбегінде құқықтық мәдениет жасөспірімдердің азаматтық жауапкершілігімен, құқықтық санасының дамуымен және қоғамдағы өз рөлін ұғынуымен өзара тығыз байланыста екенін қарастырған. Автордың пікірінше, мектеп пен білім беру ұйымдары құқықтық нормаларды тек ақпарат ретінде емес, күнделікті өмірде қолданылатын құндылықтар жүйесі ретінде ұсынған жағдайда ғана оқушыларда тұрақты ұстаным қалыптасады деген. Сонымен қатар, халықаралық ғылыми еңбектерде заңды сақтау мен заңдарға құрмет көрсету институтының әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етудегі маңызы жан жақты дәлелденген. ЮНЕСКО, ОЕСД және шетелдік ғалымдардың зерттеулерінде құқықтық білім беру жүйелі түрде жүзеге асқан қоғамдарда жастардың құқық бұзушылыққа бейімділігі төмендеп, азаматтық белсенділік пен қоғамдық келісім деңгейі артатындығы көрсетіледі. Бұл зерттеулер құқықтық тәрбиенің тиімділігі оның

педагогикалық әдістеріне, мектептегі институционалдық ортаға және мұғалімдердің үлгілік мінез-құлқына тікелей тәуелді екенін айқындайды. Демек, заң нормаларын құрғақ жаттаудан гөрі, оларды тәжірибелік жағдаяттармен, пікірталастармен және өмірлік мысалдармен ұштастыру оқушылардың құқықтық жауапкершілігін тереңдетуге мүмкіндік береді [1. 225-227 р.].

Осыған байланысты мектептегі құқықтық тәрбиенің тиімділігі оны іске асыратын оқу пәндерінің мазмұны мен құрылымына тікелей тәуелді екенін де байқауға болады. Құқықтық білім мен әлеуметтік жауапкершілікті жүйелі түрде қалыптастыру мақсатында білім беру үдерісіне арнайы құқықтық бағыттағы пәндерді енгізу қажеттілігі туындады. Осы міндетті жүзеге асыру барысында «Құқық негіздері» пәні Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беру стандартына енгізіліп, оқушылардың құқықтық санасын дамытудың маңызды бөлігі ретінде белгіленді.

Қазақстан Республикасының 2030 жылға дейінгі құқықтық саясат тұжырымдамасында азаматтардың құқықтық сауаттылығын арттыру, олардың Конституцияда бекітілген негізгі құндылықтарға сәйкес заңды және әлеуметтік белсенді мінез-құлық қалыптастыруы маңызды міндеттердің бірі ретінде белгіленген. Бұл бағытта құқықтық насихат жүргізу және құқықтық білім беруді жүйелі түрде ұйымдастыру қажеттілігі айқын көрсетілген. Құқықтық білім беру деңгейі тек ғана теориялық деңгейде емес, сонымен қатар азаматтардың күнделікті өмірде заңды дұрыс қолдану қабілетін дамытуға бағытталған іс-әрекеттермен толықтырылуы тиіс. Осыған байланысты «Құқық негіздері» пәні білім беру жүйесінде ерекше рөл атқарады деп айтсақ болады. Бұл пән арқылы оқушылар құқықтық нормаларды түсінуді, құқық пен міндеттердің өзара байланысын, сондай-ақ қоғамдағы құқықтық тәртіптің мәнін меңгереді. Сондықтан да «Құқық негіздері» пәнін оқу тек орта мектеп деңгейінде шектелмей, оны жоғары оқу орындарында да жалғастыру керек. Сонымен қатар, құқықтық білім берудің осы кезеңдік жалғасуы мемлекет азаматтары арасында құқықтық мәдениеттері арасында құқықтық мәдениетті арттыруға, заңға сенімділікті нығайтуға және қоғамдағы әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етуге бағытталған кешенді шаралардың бірі [2. 185 б.].

«Құқық негіздері» пәнінің басты мақсаты – құқық жөнінде негізгі білімдерді игеру арқылы құқықтық тұрғыдан сауатты азаматты тәрбиелеу, олардың заңды құрметтеу дәстүрін және құқықтық мәдениетті қалыптастыру, сонымен қатар өз азаматтық құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыруға қажетті білім мен дағдыларды дамыту. «Құқық негіздері» пәні оқушыларға құқықтық нормаларды түсіндірумен ғана шектелмей, олардың әлеуметтік-құқықтық жауапкершілікті қалыптастыруына бағытталған нақты білім, дағды және құндылықтарды дамытуға мүмкіндік береді. Бұл пәннің мәні – жасөспірімдердің құқық пен міндеттер арасындағы байланысты түсінуін қалыптастыру арқылы олардың құқықтық нормаларда саналы түрде қабылдауына, нақты өмірлік жағдайларда өз әрекеттерінің салдарын бағалай алуына және заң талаптарына сәйкес жауапты шешім қабылдау қабілетін дамытуға бағытталады.

Ғылыми әдебиеттердегі зерттеу нәтижелері көрсеткендей, мектептерде құқықтық білім берудің болуы оқушылар арасында құқықтар мен міндеттер туралы түсінбеушілікті азайтуға ықпал етеді. Құқықтық ұғымдар қолжетімді және жас ерекшеліктеріне сәйкес түсіндірілгенде, оқушылар өз міндеттері туралы көбірек хабардар болып, қоғам өміріне белсенді қатысуға дайын екенін көрсетеді. Сонымен қатар, азаматтық білім беру жауапкершілікті және құқықтық салдарларды түсінуді арттыру арқылы девиантты мінез-құлық ықтималдығын азайтады. Жалпы алғанда, нәтижелер жас ұрпақты тәрбиелеудегі ең сәтті нәтижелер білім беру мекемелері, отбасылар және қауымдастықтар әлеуметтік құндылықтар мен құқықтық нормаларды біріктіру үшін бірлесіп жұмыс істеген кезде болатынын көрсетеді. Зерттеу талдауы кезінде көтерілген маңызды мәселе - әлеуметтік және құқықтық нормаларды ішкі жүйеге енгізу процесі ерте жастан басталуы керек екендігі айтылды. Балаларға отбасылық ортада құрмет, әділдік және эмпатия сияқты құндылықтар үйретілгенде, бұл қағидаттар білім беру мекемелерінде кейінірек енгізілген күрделі

құқықтық ұғымдарды түсіну үшін негіз болып табылады. Егер мұндай білім беру кешіктірілсе, жастар тәртіп пен жауапкершілік мәселелерімен күресуі мүмкін, бұл қоғамға қарсы мінез-құлық немесе билікке құрметсіздік ретінде көрінуі мүмкін. Осылайша, отбасылардың, мұғалімдердің және қауымдастықтардың ерте басшылық рөлі табысқа жету үшін өте маңызды екендігі талданды [3. 89-90 p.].

Осы айтылғандардың барлығы әлеуметтік-құқықтық жауапкершілік ұғымының мазмұнын терең талдауды қажет ететінін көрсетеді. Өйткені ол тұлғаның құқықтық нормаларды түсінуімен ғана шектелмей, өз әрекеттерінің қоғамдық салдарын саналы түрде бағалай алу қабілетін де қамтиды. Осы тұрғыдан алғанда, әлеуметтік-құқықтық жауапкершілік тұлғаның құқықтық мәдениеті мен азаматтық ұстанымын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Әлеуметтік-құқықтық жауапкершілік – бұл жеке тұлғаның қоғамдағы құқықтық нормаларды сақтауын, өз әрекеттері мен шешімдері үшін жауапкершілік сезімдерін білдіретін әлеуметтік-психологиялық және құқықтық категория.

Әлеуметтік құқықтық жауапкершілік ұғымы құқықтану, әлеуметтану және философия ғылымдарында ұзақ уақыт бойы өзектілігін жоғалтпай кел жатқан ғылыми бағыттардың бірі болып табылады. Бұл ұғым қоғамдық қатынастардың дамуы, қоғамдық қатынастардың сақталуы және тұлғаның қоғам алдындағы жауапкершілігін айқындау тұрғысынан ерекше мәнге ие. Осыған байланысты отандық және шетелдік ғалымдар әлеуметтік – құқықтық жауапкершіліктің мазмұнын, құрылымын және атқаратын қызметтерін әр түрлі ғылыми көзқарастар арқылы жан-жақты зерттеген. Мысалы, Lipinsky D.A., Ivanova T.N. (2017 ж.) өз еңбектерінде әлеуметтік жауапкершілік пен құқықтық жауапкершіліктің әлеуметтік негіздерін жан-жақты талдай отырып, құқықтық жауапкершілікті қоғамдағы нормативтік тәртіптің сақталуын қамтамасыз ететін маңызды құқықтық құбылыс ретінде қарастырады. Ғалымдардың пікірінше, құқықтық жауапкершілік азаматтардың құқықтық нормаларға саналы түрде бағынуын қалыптастыруға және құқық бұзушылықтардың алдын алуға бағытталған заңдық механизмі [4. 878 p.].

Сонымен қатар, Petkov S., Subbot A., Shemchuk V., Illiashko O., Dobrianska N. өз зерттеулерінде құқықтық жауапкершілікті кең мағынадағы әлеуметтік феномен ретінде қарастырады. Авторлардың пікірінше, жауапкершілік қоғамдағы әлеуметтік қатынастардың даму деңгейімен және қоғамдық сананың қалыптасуымен тығыз байланыста болады [5. 537 p.].

Аталған зерттеулерді талдау әлеуметтік-құқықтық жауапкершіліктің мәні тек құқықтық бұзушылық үшін қолданылатын санкцияларымен шектелмейтінін айқын көрсетеді. Ол сонымен қатар құқықтық нормалардың орындалуын қамтамасыз ететін әлеуметтік және құқықтық реттеу құралы ретінде қызмет атқарады. Осы тұрғыда әлеуметтік-құқықтық жауапкершілік қоғам мен мемлекет алдындағы тұлғаның құқықтары мен міндеттерінің өзара байланысын айқындайтын, құқықтық тәртіп пен қоғамдық тұрақтылықты қамтамасыз етуге бағытталған кешенді құбылыс ретінде сипатталады.

Аталған зерттеулерді талдай отырып және оны ескере отырып, білім беру үдерісінде әсіресе, «Құқық негіздері» пәнін оқыту барысында, оқушылардың әлеуметтік құқықтық жауапкершілігін мақсатты түрде дамыту ерекше маңызға ие болады. Қазіргі қоғам талаптарына сай бұл міндетті жүзеге асыру дәстүрлі түсіндіру әдістерімен ғана шектелмей, оқушылардың құқықтық санасын, әлеуметтік белсенділігін және заңға сай мінез-құлқын қалыптастыруға бағытталған заманауи әдіс-тәсілдерді қажет етеді. Дәстүрлі оқыту әдістері, мысалы, лекциялар мен түсіндіру сабақтары, тек теориялық білім беруге бағытталғандықтан, оқушылардың құқықтық санасын толық қалыптастыра алмайды. Ал заманауи педагогикалық тәсілдер – рөлдік ойындар, кейс – стади, жобалық жұмыстар, пікірталастар және ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану – оқушылардың құқықтық нормаларды тәжірибеде түсінуін, талдауын және қолдану қабілетін дамытады. Мысалы, кейс-стади әдісі оқушылардың нақты құқықтық жағдайларды талдауға бағыттап, олардың сыни ойлау және шешім қабылдау қабілеттерін дамытады. Ал, пікірталас әдісі оқушылардың құқықтық көзқарастарын дәлелдеу және қарсы пікірлерді түсіну дағдыларын қалыптастырады, бұл

азаматтық құқықтық ұстаным мен жауапкершілік сезімін нығайтад. Бұл әдістер, әсіресе құқық саласында, теорияны практикамен ұштастыруға мүмкіндік беріп, студенттердің әлеуметтік-құқықтық нормаларды өмірлік жағдаяттарға байланысты қолдануына жағдай жасайды.

Пайдаланған дереккөздер тізімі

1. Ruziyev, A. (2023). The role of the education system in improving the legal culture of youth: Modern pedagogical and legal approaches. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 225–229.
2. Әдістемелік ұсынымдар. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2022. – 185 б.
3. Abdullayeva M.D. (2025). The importance of social and legal norms in the upbringing of the younger generation. *Modern American Journal of Linguistics, Education, and Pedagogy*, p. 84-94.
4. Lipinsky D.A., Ivanova T.N. Social Foundation and Sociological Substantiation of Positive Legal Responsibility. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, [S.l.], v. 8, n. 3, p. 878-886, oct. 2017.
5. Petkov S., Subbot A., Shemchuk V., Illiashko O., Dobrianska N. (2021). Legal responsibility as a social phenomenon in the system of humanities. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 10 (4), 537–544.

УДК: 37.013.42

ИНТЕГРАЦИЯ ЦЕННОСТЕЙ ПРОГРАММЫ «АДАЛ АЗАМАТ» В ПРОФЕССИОНАЛЬНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПЕДАГОГА

Истомина Наталья Семеновна

istomina_n@orleu.edu.kz

магистр, старший преподаватель кафедры естественно – математического направления филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПР по Костанайской области

Аннотация. В статье рассматриваются возможности и практические механизмы интеграции ценностей программы «Адал азамат» в профессиональную деятельность современного педагога. Обоснована значимость ценностного подхода в условиях глобальных трансформаций образования и усиления роли воспитательной составляющей. Раскрывается педагог как носитель и транслятор базовых гражданских и этических ценностей - честности, ответственности, справедливости и служения обществу. Представлены основные направления внедрения ценностей единой воспитательной программы «Адал азамат» в целостный педагогический процесс и систему профессионального развития педагогов. Делается вывод о соответствии ценностей программы универсальным гуманистическим ориентирам современного образования.

Annotation. The article discusses the possibilities and practical mechanisms for integrating the values of the "Adal Azamat" program into the professional activities of a modern teacher. The importance of the value-based approach in the context of global transformations of education and the strengthening of the role of the educational component is substantiated. The author reveals the teacher as a carrier and translator of basic civic and ethical values - honesty, responsibility, justice and service to society. The main directions of introducing the values of the unified educational program "Adal Azamat" into the holistic pedagogical process and the system of professional development of teachers are presented. It is concluded that the program's values correspond to the universal humanistic guidelines of modern education.

Ключевые слова: ценностный подход, профессиональное развитие педагога, ценности программы «Адал азамат», профессиональная деятельность, профессиональная позиция, курсы повышения квалификации педагогов.

Keywords: value-based approach, professional development of a teacher, values of the "Adal Azamat" program, professional activity, professional position, teacher training courses.

Современная система образования ориентирована не только на формирование предметных и метапредметных результатов обучающихся, но и на воспитание личности, разделяющей базовые общественные и национальные ценности. В этом контексте особую актуальность приобретает ценностный подход к профессиональной деятельности педагога.